

İSLAMİ FİNANS ALANYAZININDAKİ ARAŞTIRMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Salim Sercan SARI^a

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Türkiye

Kübra SAKA ILGIN^b

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Türkiye

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru: 13 Ağustos 2024

Kabul: 6 Ekim 2024

Makale Türü:

Araştırma Makalesi

JEL Sınıflandırma:

G21

E51

O16

Anahtar Kavramlar:

İslami Finans,
İslami Bankacılık,
İslami Bankalar,
Malezya,
Sukuk

ÖZ

Bu çalışma İslami finans kavramı ile ilgili bilimsel çalışmalar özelinde kavramın gelişiminin ve İslami finans alanında yapılmış olan çalışmaların haritasının çıkarılmasını amaçlamaktadır. Bu doğrultuda Web of Science veri tabanında taranmakta olan ve 1985-2024 döneminde yayınlanmış farklı tür araştırmaların bibliyometrik verisi kullanılarak VOSviewer programı ile bibliyometrik analiz gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularına göre; İslami finans ile ilgili 2946 araştırmanın yayın yıllarına göre dağılımı incelendiğinde, en fazla 2019 (296 araştırma), 2020 (292 araştırma) ve 2017 (246 araştırma)'de yoğunluk görüldüğü; en fazla araştırma yapanların Mirakhor Abbas, M. Kabir Hassan ve Mansor H. İbrahim; yayın türünün ağırlıklı olarak dergi makalesi (2431), kitap bölümü (845) ve editoryal yazı (169) türünde olduğu; araştırma alanları açısından işletme finansmanı (1657), ekonomi (838), din (528), işletme (360) ve yönetim (293) alanlarında araştırma yapıldığı; bu çalışmaların ülke bazlı dağılımı incelendiğinde önderliğin Malezya'lı (1136), ABD'li (344) ve İngiltere'li (319) araştırmacılar arasında olduğu; en fazla İngilizce (2892) olmak üzere Rusça (18) ve Türkçe (14) çalışmalar yayınlandığı; ESCI (1219), BKCI-SSH (892) ve SSCI (571) endekslerinde taranmakta olan çalışmaların ağırlıkta olduğu belirlenmiştir. İslami finans alanındaki çalışmalarda sıklıkla kullanılan anahtar sözcükler incelendiğinde 801 tekrar ile Islamic finance (İslami finans), 158 tekrar ile Islamic banking (İslami bankacılık), 101 tekrar ile Islamic banks (İslami bankalar), 99 tekrar ile Malaysia (Malezya) ve 96 tekrar ile Sukuk ifadeleri yer almaktadır.

<https://doi.org.tr/10.54863/jief.1532586>

^a **Sorumlu Yazar:** Doç. Dr., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, E-posta: salim.sari@erzincan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-2607-5249>.

^b Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bankacılık ve Finans Bölümü, E-posta: kubra.saka@erzincan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5797-9617>.

Kaynak göster: Sarı, S. S. ve Saka Ilgın, K. (2024). İslami Finans Alanyazınındaki Araştırmaların Bibliyometrik Analizi. *İslam Ekonomisi ve Finansı Dergisi*, 10(2), 338-364, <https://doi.org.tr/10.54863/jief.1532586>.

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF RESEARCH IN ISLAMIC FINANCE LITERATURE

Salim Sercan SARI^a

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Türkiye

Kübra SAKA ILGIN^b

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Türkiye

ARTICLE INFO

Article history:

Received: Aug 13, 2024

Accepted: Oct 6, 2024

Article Type:

Research Article

JEL Classification:

G21

E51

O16

Keywords:

Islamic Finance,
Islamic Banking,
Islamic Banks,
Malaysia,
Sukuk

ABSTRACT

This paper aims to map the development of the concept of Islamic finance specifically in scientific studies and the studies conducted in the field of Islamic finance. In this context, bibliometric analysis was carried out with the VOSviewer program using the bibliometric data of different types of papers published between 1985-2024 and scanned in the Web of Science database. According to the research findings; When the distribution of 2946 studies on Islamic finance according to the publication years was examined, it was seen that the highest concentration was seen in 2019 (296 studies), 2020 (292 studies) and 2017 (246 studies); Those who did the most research were Mirakhor Abbas, M. Kabir Hassan and Mansor H. İbrahim; The publication type was predominantly journal article (2431), book chapter (845) and editorial article (169); In terms of research areas, it was determined that research was conducted in the fields of business finance (1657), economics (838), religion (528), business (360) and management (293); when the distribution of these studies by country was examined, it was determined that the leadership was carried out by researchers from Malaysia (1136), the USA (344) and the UK (319); the most studies were published in English (2892), followed by Russian (18) and Turkish (14); and the studies scanned in the ESCI (1219), BKCI-SSH (892) and SSCI (571) indices were the predominant ones. When the keywords frequently used in studies in the field of Islamic finance were examined, the following expressions were found: Islamic finance with 801 repetitions, Islamic banking with 158 repetitions, Islamic banks with 101 repetitions, Malaysia with 99 repetitions and Sukuk with 96 repetitions.

<https://doi.org.tr/10.54863/jief.1532586>

^a**Corresponding Author:** Assoc. Prof., Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Business Department, E-mail: salim.sari@erzincan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-2607-5249>.

^bAsst. Prof., Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Finance and Banking Department, E-mail: kubra.saka@erzincan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5797-9617>.

To cite this article: Sari, S. S. and Saka İlgin, K. (2024). Bibliometric Analysis of Research in Islamic Finance Literature. *Journal of Islamic Economics and Finance*, 10(2), 338-364, <https://doi.org.tr/10.54863/jief.1532586>.

GİRİŞ

Ekonomik ve finansal sistemi derinden sarsan küresel finansal kriz, politika yapıcıları ve akademisyenleri finansal sistemin işlevlerini yürütmede geleneksel sisteme alternatif bir ortam aramaya yöneltmiştir. Şeriat tabanlı prensipleriyle İslami finans ise böyle bir ortamda, mevcut finansal aracılık hizmetlerine alternatif sağlam bir sistem olarak ortaya çıkmıştır. İslami finans, toplumun sömürülmesinde birincil faktör olarak kabul edilen faiz ödemelerinin yanı sıra spekülasyon ve karmaşık türev araçların katılımı olmaksızın, karşılıklı risk paylaşımına dayalı hizmetler sunmaktadır. İslami finansın finansal sistem üzerindeki küresel payını artırması amacıyla zaman içerisinde İslami finans kavramının içine daha fazla fırsat sunabilecek olan sürdürülebilirliği geliştirme hedefleri ve sosyal sorumluluk yatırımları da yerleştirilmiştir. Bu gelişmelerin de İslami finansın finansal yelpazedeki payının artmasında etkili olduğu ifade edilebilmektedir. İslami finans alanındaki bu büyüme ve gelişmelere rağmen İslami finansın karşı karşıya olduğu birtakım zorluklar da bulunmaktadır. Finansal teknolojiyi, sistem dışında kalan yoğun müşteri kitlesini ve İslami finans esasları ve şeriat ile ilgili yasal belgeleri sisteme dahil etme gerekliliği bunlardan bazılarıdır (Hassan ve Aliyu, 2018: 12; Alshater, Hassan, Khan ve Saba, 2021: 340-341).

Küresel ekonomide yaygın hale gelmekte olan İslami finans sadece İslam ülkeleri ile sınırlı kalmayıp batılı birçok ülkede uygulama alanı bulmuştur. İslami finans alanına yönelik dünya genelinde artan finansal enstrümanlar, finansal kuruluşlar ve bu kuruluşların giderek artan şubeleşme yapılarının da İslami finansın küresel ekonomideki önemini artıran kanıtlarından olduğu ifade edilebilmektedir.

Bibliyometrik analiz, son yıllarda işletme alanındaki araştırmalarda önemli bir ilgi kazanmış olup, bu yöntemin finans alanındaki kullanımının da giderek arttığı gözlemlenmektedir (Gelsomino, Mangiaracina, Perego ve Tumino (2016), Linnenluecke, Chen, Ling ve Zhu (2017), Xu, Chen, Jia,

Brown, Gong ve Xu (2018), Baker, Kumar ve Pandey (2020), Bhatnagar ve Sharma (2022)). Bibliyometrik analizin popüleritesi çeşitli bibliyometrik yazılımların ve bilimsel veritabanlarının gelişimi ve erişilebilirliğine, bibliyometrik metodolojinin disiplinler arası yayılımına bağlanabilmektedir. Dolayısıyla işletme alanında bibliyometrik analizin popüleritesinin oldukça büyük miktarda bilimsel verinin işlenmesi ve yüksek araştırma etkisi üretme konusundaki faydasının yansımaları olduğu ifade edilebilir (Donthu, Kumar, Mukherjee, Pandey ve Lim, 2021: 285).

Literatür değerlendirildiğinde İslami finansın unsuru olan İslami bankacılık ya da Sukuk gibi finansal ürün/hizmetlerin özel olarak incelenerek bibliyometrik analizin yapıldığı ifade edilebilmektedir. Çalışmada ise İslami finans alan yazınındaki akademik araştırmaların bibliyometrik analizlerinin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda çalışmanın giriş bölümünün ardından İslami finans ile ilgili kavramsal çerçeve değerlendirilerek literatürdeki çalışmalara yer verilmiştir. Araştırmanın kapsamı ve yöntemi veri seti ve metodoloji bölümünde tanıtılarak bulgular bölümünde analizden elde edilen bulgular sunulmuştur. Son olarak da sonuç bölümünde çalışmanın bulguları tartışılmış ve öneriler değerlendirilmiştir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

İslami Finans

İslami finansı geleneksel finanstan ayıran bazı temel unsurlar bulunmaktadır. Bu farklılıkların temelinde ise İslami finans sistemini oluşturan öğelerin (İslami kurallara uymaya çalışan tasarruf sahipleri, yatırımcılar, İslami finansal kuruluşlar, İslami finansal enstrümanlar ile hukuki ve idari düzen) İslam hukukunu esas alarak, helal haram ekseninde çerçevesinde faaliyet gösterme çabaları yatmaktadır.

Küresel finansal krizin yarattığı kaos ortamı içerisinde geleneksel finansla alternatif olarak gelişen İslami finans, bu dönemden sonra büyüme ve gelişmesine hız kazandırmaya başlamıştır. İslami Finansal Hizmetler Kurulu 2023 yılı istikrar raporuna göre; 2022 yılında küresel İslami finansal

hizmet sektöründeki payın %69 civarı İslami bankacılık, %30'ya yakın Sukuk (İslami fonlarla birlikte) ve %1'e yakın Tekafül'e aittir. Bunun yanı sıra küresel İslami finansal hizmetlerin son 15 yıl gibi bir süreçte benzeri görülmemiş bir büyüme yaşadığı ifade edilebilir. Nitekim 2022 yılı itibarıyla küresel İslami finansal hizmetlerin toplam varlıkları 3.25 trilyon \$ seviyesine ulaşmış ve bir önceki yıla göre de %6.2'lik bir büyüme göstermiştir (IFSB, 2023: 11). İslami finansal hizmetlerin büyük bir bölümünü oluşturması dolayısıyla bu bölümde İslami bankacılık ve Sukuk kavramları üzerinde durulmuştur.

İslami Bankacılık

İslami finansın önemli bir payını ihtiva eden İslami bankacılık uygulamaları, belirli ideolojik yönergelerle birlikte Şeriat ilkelerinden ortaya çıkan ve gün geçtikçe büyüme potansiyeline sahip olan bankacılık uygulamalarıdır. Bu sistemin işlediği paradigma, sosyal refahı teşvik etmek amacıyla sermaye tabanlı risk paylaşımı ve bunun ödülü temelinde geliştirilmiştir. İslami bankacılık sistemi, belirli bir ortaklık akdine göre girilen işlerde alıcı ve satıcı iki tarafın da paylarına göre kar ve zarara ortak olduğu bankacılık sistemidir. Nitekim İslam dini risk paylaşımı olmadan sadece para ile faiz getirisi elde etmeyi yasaklamıştır. (Zaim, 2013: 67-70). Dini vecibelere uygun hareket eden finansal kuruluş arayışındaki birey ve kuruluşların tasarruflarını yatırımlara aktarmasına aracılık eden İslami bankalar, dini hassasiyeti olan tasarruf sahiplerinin âtil fonlarının ekonomiyeye kazandırılmasında kilit rol üstlenmektedir.

İslam dininin faizi haram kılmasının yanı sıra Müslüman ülkelerin 1970 yılı sonrasında petrol fiyatlarındaki ciddi artışla petrol zengini olmaları ve varlıklarını İslami kurallara göre yatırımlara yönlendirebilecekleri finansal aracı kuruluşların yetersizliği sebepleriyle İslami bankacılık sistemi ilk olarak Mısır'da ortaya çıkmış ve kısa zamanda tüm dünyada gelişmeye başlamıştır (Akbaş, Tura ve Kaya, 2021: 155).

Sukuk

İslami finansın azımsanamayacak büyüklükte olan bir diğer alanı olan Sukuk da küresel finans krizinden sonra küresel finansal sistemde geliştirilen yeni bir alternatif yatırım piyasası olarak ortaya çıkmıştır. Yatırımcıların fon ihtiyaçlarını karşılamaları ve ekonomik kalkınmanın sürdürülebilirliğini teşvik etmek amacıyla sermaye biriktirmenin alternatif bir yolu da Sukuk'tur (Zulhibri, 2015: 238). Sukuk, finansal piyasalardan işletmelere, finansal kuruluşlara ve ülke hazinelerine fon sağlamak amacıyla başvuru alan İslami prensiplere uygun bir sermaye piyasası aracıdır ve faizsiz (İslami) tahvil olarak da adlandırılmaktadır. Sukuku tahvillerden farklı kılan, sukuktaki hakkın nakit akışı hakkının yanı sıra mülkiyet hakkını da içeren faizsiz yatırım sertifikaları olmasıdır. Ticari bir varlığın menkul kıymetleştirilerek sertifikalar vasıtasıyla satılması anlamına gelen Sukuk ihracı sonucunda bu sertifikalardan alanlar ilgili varlığa elindeki sertifika oranı ile ortak olmaktadır (Hazar ve Babuşçu, 2017: 182). Sukuk bir varlık üzerinde sahiplik hakkı tanınması ve değişken getirili olması sebepleriyle de hisse senetlerine benzetilmektedir. İslami finansın gelişmesi, şeriate dayalı hisse senetleri ve Sukuk ihraç edilmesi, bunların İslami ve İslami olmayan yatırım portföylerine dahil edilmesiyle desteklenmektedir. Nitekim son zamanlarda Avrupa, Asya ve Afrika'dan Müslüman olmayan yatırımcıların da Sukuk yatırımlarında artış olduğu ifade edilebilmektedir (Paltrinieri, Hassan, Bahoo ve Khan, 2023: 897).

LİTERATÜR TARAMASI

İslami finans Türkiye'de de son yıllarda popüler bir konu olarak incelenmekte ve bu konuda çalışmalar yapılmaktadır. Örneğin, Yardımcıoğlu, Ayriçay ve Coşkun (2015), sukuk piyasasını inceledikleri çalışmalarında Türkiye'deki sukuk piyasasında 2010 yılında düşük bir işlem hacmiyle başlayan sukuk ihracının yıllar itibarıyla arttığını fakat çalışma yılı itibarıyla bu piyasanın olgunlaşma safhasında önemli bir alternatif yatırım aracı olduğu bulgusunu elde etmişlerdir. Tekin (2017), Türkiye kira sertifikaları ile diğer İslami finans piyasalarındaki ürünler ile karşılaştırmalı ve teorik olarak incelemiştir. Koçak (2018), ekonomik büyüme ve İslami finans ilişkisini Türkiye özelinde incelemiş ve İslami

finansın ekonomik büyüme üzerinde olumlu etkiye sahip olduğunu belirlemiştir. Gedikli ve Erdoğan (2019), İslami finans alanında en popüler ülke olan Malezya'daki İslami bankacılık ve finans uygulamalarını inceledikleri çalışmalarında Malezya'nın İslami bankacılık, tekafül, yeşil sukuk gibi finansal enstrümanlarda oldukça önemli girişimleri olduğu fakat İslami finansın gelişmesi için ülkenin alması gereken önlemler olduğu vurgulanmıştır. Biancone, Saiti, Petricean ve Chmet (2020), İslami finans literatürünün bankacılık, faiz oranları, geleneksel bankalar ve portföylerle karşılaştırmalar kontrol ve yönetim yapılarının analizi üzerine odaklandığını savunmuştur. Güçlü ve Kılıç (2020), İslami finansın dünyadaki gelişimini araştırmış, 90'lı yılların sonuna doğru işlem hacminin ve enstrüman çeşitliliğinin arttığını göz önüne sermiştir. Bunun yanı sıra çalışmada, İslami Finansal Hizmetler Kurulu ve İslami Finansal Kuruluşlar Muhasebe ve Denetim Kurumu gibi uluslararası İslami finans kurumlarının standartlarının İslami finansın gelişimine ciddi anlamda destek olduğu ifade edilmiştir. Karaoğlan (2020), İslami finans literatürüne ait çalışmaları bibliyometrik analiz yöntemi ile araştırmış, literatüre son yıllarda çok sayıda çalışma eklendiği, en fazla çalışma yapılan ülkenin Malezya olduğu, yaygın olan anahtar kelimeleri ise İslami bankacılık, Malezya, sukuk ve İslam hukuku olduğu belirlenmiştir. Akbaş vd. (2021), İslami bankacılık alanındaki çalışmaların bibliyometrik analizini gerçekleştirmiş ve 2010 yılı itibariyle bu alandaki makalelerde artış olduğu, en fazla makalenin Malezya'da üretildiği fakat en güçlü bağlantıları olan ülkenin Amerika olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Tijjani, Ashiq, Siddique, Khan ve Rasul (2021), İslami finans araştırmalarının literatürde önemli bir ivme kazandığını, en önemli artışın Malezya'da gerçekleştirildiğini, en üretken üç derginin İngiltere ve Malezya'da bulunduğunu ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bir profesörün İslami finans üzerine 23 adet yayınlara yazar listesinin başını çektiğini belirlemiştir. Kazak (2022), İslami bankacılığın geleneksel bankacılık üzerinde etkilerini incelemiş ve katılım fonu ve mevduat kullandırma hacimlerinin birbirleri üzerinde etkili olduğunu belirlemiştir. Taşkiran ve Taspunar Altuntaş (2023), İslami bankalar arasındaki etkileşimi Türkiye üzerinden araştırarak Türkiye'den seçilen

İslami bankanın diğer küresel bankaların getirileri arasında bulaşma etkisi olduğunu belirlemiştir. İslam, Beder ve Yıldız (2023), Bangladeş finansal sistemindeki İslami bankacılığın gelişimini incelemiş ve İslami bankaların bankacılık sektörünün dörtte birinden fazlasını oluşturduğunu, çalışan sayısının konvansiyonel bankalardan daha fazla olduğu ve sektörde ciddi bir payı olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Öner (2023), İslam ekonomisi ve İslami finans alanında gerçekleştirdiği bibliyometrik analiz neticesinde ülke bakımından literatüre katkı sıralamasının Malezya, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri olduğu ve İslami bankacılık konusunun alanda ön planda olduğu tespit edilmiştir. Mohamad (2024), İslami finans ve bankacılığın çok boyutlu araştırma alanını incelemek amacıyla makalelerin bibliyometrik analizini yaparak Covid-19 pandemisinin bu analizdeki etkisini araştırmıştır. Pandemiden önce çalışmalar müşteri memnuniyeti ve şeriat ilkelerine uyum üzerine odaklıyken pandemi ile birlikte sürdürülebilirlik, fintech ve finansal kriz konularında artış olduğu ifade edilmiştir.

VERİ SETİ VE METODOLOJİ

Bu bölümde Web of Science veri tabanı dikkate alınarak İslami finans konusunda yapılan çalışmalar incelenmiştir. Çalışmanın amacı ile çalışmada kullanılan analizler ve bulgulara ilişkin bilgilere aşağıda yer verilmiştir. Nicel veriler ve nümerik ölçümler kapsamında İslami finans ile ilgili gerçekleştirilen bibliyometrik analiz neticesinde bu çalışmanın, gelecekte benzer konuda çalışma yapmayı planlayan araştırmacıların dikkatine sunulması amaçlanmaktadır. Literatürde farklı bibliyometrik analiz araçlarının kullanıldığı görülmektedir. Mevcut çalışmada daha işlevsel olduğu düşünülen VOSviewer programı üzerinden analizler yapılmıştır. VOSviewerin literatürdeki gelişmeleri, yenilikleri keşfetmek isteyenlere yol gösteren bir program olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte görsellik, çok boyutlu analiz ve haritalama olanakları sunarak veri setlerinin daha ayrıntılı analizi için kolaylık sunmaktadır. Bu çalışmada verilere Web of Science veri tabanından ulaşılmıştır. Bibliyometrik benzeri analizler için bu veri tabanının kullanılması çalışmaların güvenilirliğinin

sağlanmasında oldukça önemlidir. Web of Science veri tabanında üst düzey veri analizleri için çeşitli kontrol mekanizmaları da yer almaktadır. Söz konusu veri tabanında farklı disiplinlerden birçok nitelikli ve güvenilir çalışmalar bulunmaktadır (Dirik vd., 2023: 173). Çalışma kapsamında, 31.07.2024 tarihinde, “İslami finans” anahtar kelimesiyle Web of Science’da “tüm alanlar” seçilerek gerçekleştirilen araştırmada 2946 çalışma olduğu görülmüştür. 1985-2024 yıllarında farklı disiplinlerden 2431 makale, 845 kitap bölümü, 169 editoryal yazı, 162 bildiri, 90 erken görünümde araştırma, 83 derleme, 59 kitap incelemesi ve 47 kitap türü çalışmaya ulaşılmıştır. Disiplinlere göre araştırmaların çoğu işletme finansmanı (1657), ekonomi (838), din (528), işletme (360), yönetim (293), hukuk (172), bölgesel çalışmalar (56), uluslararası ilişkiler (51), disiplinler arası sosyal bilimler (50), siyaset bilimi (49) ve çevresel çalışmalar (42) alanlarına mensup görünmektedir. Dikkate alınan veri seti ortak yazar, atıf, dergi, ülke, kurum ve anahtar kelime analizleri kapsamında ele alınmıştır.

BULGULAR

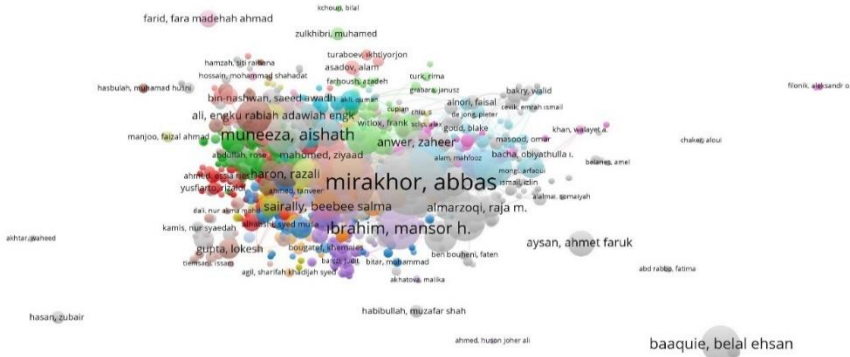
Bu bölüm İslami finans kavramına ait bilgiler ve çalışmanın esas sorularına cevap olabilecek nitelikteki görsellerle açıklanmıştır.

Ortak Yazar Analizi

Ortak yazarlık analizi yapılarak, birbiriyle en çok bağlantı halinde olan ve ortak çalışan yazarları belirlemek üzere en az 1 yayın, en az 1 atıf ölçütü tespit edilerek ağ haritası meydana getirilmiştir. Aralarında bağlantının en fazla olduğu yazarlar arasında gerçekleştirilen analizde, tek bir kümede birleşen 1109 isim ve 2388 bağlantı tespit edilmiştir. En çok atıf alan yazarların (1185 atıf ile M. Kabir Hassan, 1036 atıf ile Mansur Masih ve 720 atıf ile Mansor H. Ibrahim) en çok atıf alan birinci ve üçüncü yazarın en yüksek bağlantıya sahip isimler arasında olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte en fazla sayıda çalışma yapan yazarın en bağlantılı yazarlar arasında ikinci sırada olduğu görülmektedir (Abbas Mirakhor). En çok eser

olmuştur. Bu üç yazardan en fazla atıf alan ilk ikisi, toplam bağlantı gücü açısından da ilk üçte yer almaktadır.

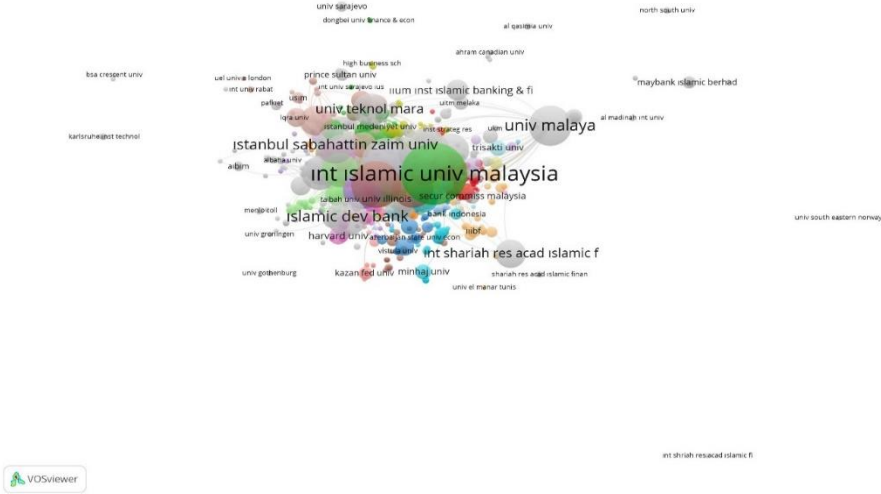
Grafik 2. Yazarların Atıf Bağları

Ülkelere Göre Atıf Analizi

Yayınların menşei ülkelerine göre aldıkları atıflara dair ağ haritası oluşturmak üzere bir ülkenin en az 1 eser yayınlaması ve atıf alması ölçütü kapsamında aralarında ilişki olan 84 öge ile analiz gerçekleştirilmiştir. 16 küme, 1134 bağlantı ve 11597 toplam bağlantı gücü tespit edilmiştir. Atıf sayısının en fazla olduğu ülkeler Malezya (8176 atıf), ABD (3650 atıf) ve İngiltere (2922 atıf) olmuştur. Bu ülkeler için toplam bağlantı gücü ve eser sayısı sıralaması da değişmemektedir. Eser sayısı sıralaması Malezya (1136 yayın), ABD (344 yayın) ve İngiltere (319 yayın) şeklindedir.

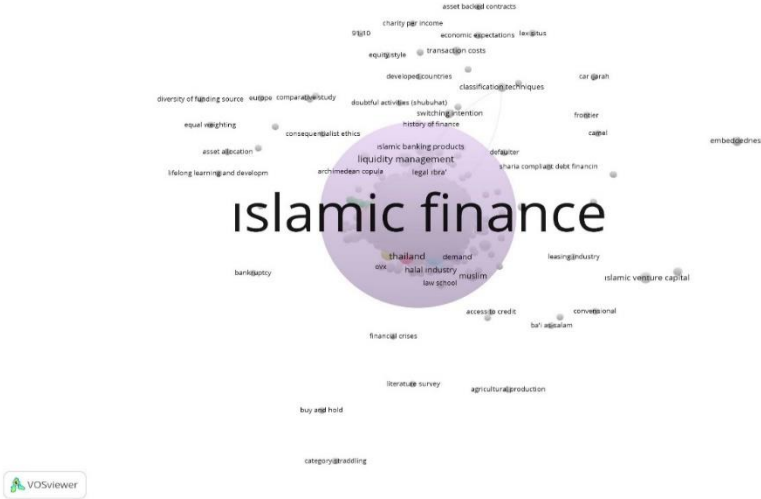
Grafik 4. Kurumlara Göre Atıf Bağları

Anahtar Sözcük Analizi

İslami finans ile ilgili yayınlarda en sık kullanılan anahtar kelimelere bakıldığında 801 tekrar ile Islamic finance (İslami finans), 158 tekrar ile Islamic banking (İslami bankacılık), 101 tekrar ile Islamic banks (İslami bankalar), 99 tekrar ile Malaysia (Malezya) ve 96 tekrar ile sukuk (sukuk) kelimelerinin ağırlıklı olarak kullanıldığı görülmektedir. Toplam bağlantı gücü bakımından en sık kullanılan anahtar kelimeler Islamic finance, Islamic banking ve sukuk olmuştur.

Grafik 5. En Sık Kullanılan Kelime Bağları

Metinlerin Bibliyografik Eşleşme Analizi

Bibliyografik eşleşme, bağımsız iki kaynağın alıntılıdığı ortak bir çalışmaya atıf yapılması halini göstermektedir. En az 1 atıf almak ölçütüyle seçilen ve bağlantı olan 1650 öge ile gerçekleştirilen analize göre 13 küme, 92173 bağlantı ve 152450 toplam bağlantı gücü tespit edilmiştir. Aralarında en çok bibliyografik eşleşme bulunan araştırmalar 331 alıntı ile Wilson (2010a), 290 alıntı ile Mullah (2015) ve 192 alıntı ile Ho (2014) olmuştur. Toplam bağlantı gücünün en yüksek olduğu çalışmalar Alshater (2021a), Yenice (2022) ve Narayan (2019) olmuştur.

Grafik 7. Yazarların Bibliyografik Eşleşme Bağları

kit. shijun man

Yazarların Ortak Atıf Analizi

Bir yayında atıf yapılan farklı kaynaklar co-citation (ortak atıf) olarak adlandırılır. Atıf sayısı minimum 10 seçilerek 1328 öge üzerinden yapılan analize göre toplamda 5 küme, 167233 bağlantı ve 484957 toplam bağlantı gücü tespit edilmiştir. En fazla ortak atıf yapılan yazarlar Hassan Mk (397), Beck, T (317) ve Chapra Mu (271) olarak tespit edilmiştir.

fazla çalışma yapanların Mirakhor Abbas, M. Kabir Hassan ve Mansor H. İbrahim olduğu görülmüştür. Araştırma alanları dikkate alındığında işletme finansmanı (1657), ekonomi (838), din (528), işletme (360) ve yönetim (293) alanlarında eserler ortaya koyulmuştur. Yazarlara ilişkin bulgular incelendiğinde en fazla atıf alan yazarın 1185 atıf ile M. Kabir Hassan olduğu görülmüştür. Ükelere göre yayınlar incelendiğinde sıralamanın Malezya (1136), ABD (344) ve İngiltere (319) şeklinde olduğu; başta İngilizce (2892) olmak üzere Rusça (18) ve Türkçe (14) eserler yayınlandığı tespit edilmiştir. Çalışmanın bu bulgusu ile İslami finans alanında en fazla yayın yapılan ülkenin Malezya olduğu bulgusunu elde eden Türkiye’de yapılmış çalışmalara (Gedikli ve Erdoğan (2019), Karaoğlan (2020) ve Akbaş vd. (2021)) paralel sonuçlar içerdiği ifade edilebilir.

Mevcut çalışma ile kurumlara yapılan atıf analizi sonuçları incelendiğinde en fazla atıfın International Islamic Univ Malaysia’ne (Malezya Uluslararası İslam Üniversitesi) yapıldığı sonucuna varılmıştır. Anahtar kelime analizinde ise İslami finans kelimesini Islamic banking (İslami bankacılık) sözcüğünün takip ettiği görülmüştür. Çalışmadan elde edilen bu bulgunun da Gedikli ve Erdoğan (2019), Karaoğlan (2020)’ın çalışmalarına benzerlik gösterdiği görülmüştür.

Daha önce İslami finans kavramının benzer bir bibliyometrik incelemeye sınırlı sayıda çalışmada dahil olduğu görülmüştür. 1990’lı yıllarda İslami finansın popülerleşmesi ve kullanılmaya başlaması ile literatürde söz konusu kavram üzerine yapılan çalışmalarda artış yaşanmıştır. İslami finans kavramının öneminin artmasıyla gelecekte yapılan çalışmalar için mevcut çalışmanın kapsamlı bir bilgi vererek araştırmacılara rehberlik etmesi beklenmektedir. Bu çalışmanın sadece WOS Core Collection’da bulunan çalışmaları ele alması, Scopus, TÜBİTAK Ulakbim gibi diğer ulusal ve uluslararası veri tabanlarının dahil edilmemesi çalışmanın sınırlılığı olarak görülmektedir. İleride yapılacak olan çalışmalarda bu sınırlılığın ortadan kaldırılması ve karşılaştırılmalı analizler yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, F., Tura, Ü., & Kaya, F. (2021). Web of science core collection veri tabanında İslami bankacılık ile ilgili yapılan makalelerin bibliyometrik analizi. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(23), 56-78. <https://doi.org/10.47129/bartiniibf.846247>.
- Alshater, M. M., Hassan, M. K., Khan, A., & Saba, I. (2021). Influential and intellectual structure of İslamic finance: a bibliometric review. *International Journal of İslamic and Middle Eastern Finance and Management*, 14(2), 339-365. <http://dx.doi.org/10.1108/IMEFM-08-2020-0419>.
- Baker, H. K., Kumar, S., & Pandey, N. (2020). A bibliometric analysis of managerial finance: a retrospective. *Managerial Finance*, 46(11), 1495-1517. <https://doi.org/10.1108/MF-06-2019-0277>.
- Bhatnagar, S., & Sharma, D. (2022). Evolution of green finance and its enablers: A bibliometric analysis. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 162, 112405. <https://doi.org/10.1016/j.rser.2022.112405>.
- Biancone, P. P., Saiti, B., Petricean, D., & Chmet, F. (2020). The bibliometric analysis of Islamic banking and finance. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, 11(9), 2069-2086. <http://dx.doi.org/10.1108/JIABR-08-2020-0235>.
- Dirik, D., Eryılmaz, İ., & Erhan, T. (2023). Post-truth kavramı üzerine yapılan çalışmaların vosviewer ile bibliyometrik analizi. *Sosyal Mucit Academic Review*, 4(2), 164-188.
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.04.070>.
- Gedikli, A., & Erdoğan, S. (2019). Malezya'da İslami Finans ve İslami Bankacılık Uygulamaları Üzerine Bir İnceleme. *Bilimname*, 2019(38), 251-287. <https://doi.org/10.28949/bilimname.604791>.
- Gelsomino, L. M., Mangiaracina, R., Perego, A., & Tumino, A. (2016). Supply chain finance: a literature review. *International Journal of Physical*

Distribution & Logistics Management, 46(4), 1-35.

Güçlü, F., & Kılıç, M. (2020). İslami Finansın Dünyadaki Gelişimi Ve İslami Finansa Yön Veren Uluslararası Kuruluşlar Üzerine Bir İnceleme. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 16(1), 75-91.

Hazar, A., & Babuşçu, Ş. (2017). *Bankacılığa giriş: Temel bankacılık bilgileri*. Ankara: Bankacılık Akademisi Yayınları.

IFSB (2023), *Islamic financial services industry stability report*, Islamic Financial Services Board, Kuala Lumpur, Malaysia.

İslam, M. T., Beder, N., & Yıldız, M. S. (2023). Bangladeş'te İslami (Katılım) bankacılığın gelişimi ve ekonomiye katkıları. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 25(44), 391-415.

Karaoğlan, S. (2020). İslami finans literatürünün retrospektifi: geçmiş ve gelecek öngörülleri üzerine bibliyometrik bir analiz. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(39), 1088-1106. <https://doi.org/10.46928/iticusbe.769048>

Kazak, H. (2022). İslami Bankacılık Konvansiyonel Bankacılık Üzerinde Etkili mi? Türkiye Örneği Üzerinden Bir Nedensellik Analizi. *Ekonomi Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 982-998. <https://doi.org/10.30784/epfad.1196986>.

Koçak, E. (2018). İslami finans ve ekonomik büyüme: Türkiye üzerine ekonometrik bir uygulama. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (51), 67-91. <https://doi.org/10.18070/erciyesiibd.440612>

Mohamad, A. (2024). Navigating through pandemics: a bibliometric analysis of research trends in Islamic finance and Islamic banking. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*. <http://dx.doi.org/10.1108/JIABR-11-2023-0373>

Öner, M. H. (2023). İslam Ekonomisi ve İslami Finansın Gelişimi: 2014-2022 Dönemine Ait Bibliyometrik Bir Analiz. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 19(1), 82-97.

Paltrinieri, A., Hassan, M. K., Bahoo, S., & Khan, A. (2023). A bibliometric review of sukuk literature. *International Review of Economics & Finance*, 86, 897-

918. <https://doi.org/10.1016/j.iref.2019.04.004>

Taşkıran, F., & Taspınar Altuntaş, S. (2023). DCC-GARCH Modeli Yardımıyla İslami Bankalar Arasındaki Etkileşimin Belirlenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 22(3), 932-948. <https://doi.org/10.21547/jss.1247563>

Tekin, A. (2017). Türkiye kira sertifikaları ile İslami finans piyasalarındaki eşdeğer ürünler arasında bir karşılaşma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 20(2), 160-174.

Tijjani, B., Ashiq, M., Siddique, N., Khan, M. A., & Rasul, A. (2021). A bibliometric analysis of quality research papers in Islamic finance: evidence from Web of Science. *ISRA International Journal of Islamic Finance*, 13(1), 84-101. <http://dx.doi.org/10.1108/IJIF-03-2020-0056>

Xu, X., Chen, X., Jia, F., Brown, S., Gong, Y., & Xu, Y. (2018). Supply chain finance: A systematic literature review and bibliometric analysis. *International Journal of Production Economics*, 204, 160-173. <https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2018.08.003>

Web Of Science <https://www.webofscience.com/wos/woscc/basic-search>

Yardımcıoğlu, M., Ayriçay, Y., & Coşkun, S. (2015). İslami Finans Çerçevesinde Menkul Kıymetleştirilmiş Varlık; Sukuk Dünya ve Türkiye Piyasası İncelemesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 157-174.

Zaim, S. (2013). *İslam ekonomisinin temelleri*. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Yayınları.

EXTENDED ABSTRACT

The global financial crisis that deeply shook the economic and financial system has led policymakers and academics to seek an alternative environment to the traditional system in carrying out the functions of the financial system. In such an environment, Islamic finance, with its Sharia-based principles, has emerged as a solid alternative system to existing financial intermediation services. Islamic finance offers services based on mutual risk sharing, without the participation of speculation and complex derivative instruments, as well as interest payments, which are considered the primary factors in the exploitation of society. For Islamic finance to increase its global share in the financial system, sustainability development goals and social responsibility investments, which can offer more opportunities, have been included in the concept of Islamic finance over time. It can be stated that these developments have also been effective in increasing the share of Islamic finance in the financial spectrum. Despite this growth and development in the field of Islamic finance, there are also some challenges that Islamic finance faces. Some of these are the need to include financial technology, a large customer base outside the system, and legal documents related to Islamic finance principles and sharia into the system (Hassan and Aliyu, 2018: 12; Alshater, Hassan, Khan and Saba, 2021: 340-341).

Islamic finance, which is becoming increasingly widespread in the global economy, is not limited to Islamic countries only but has also found application in many Western countries. It can be stated that the increasing number of financial instruments, and financial institutions, and the increasing branch structures of these institutions in the field of Islamic finance worldwide are evidence of the growing importance of Islamic finance in the global economy. Islamic finance, which developed as an alternative to conventional finance in the chaotic environment created by financial crises, has its growth and development after this period. Some basic elements distinguish Islamic finance from conventional finance. The basis of these differences is the efforts of the elements that

constitute the Islamic finance system (saver owners who try to comply with Islamic rules, investors, Islamic financial institutions, Islamic financial instruments, and legal and administrative orders) to operate within the framework of the axis of halal and haram, based on Islamic law.

Islamic finance mainly covers Islamic banking, Islamic capital markets (Sukuk), and to a lesser extent Islamic insurance (Takaful). According to the Islamic Financial Services Board 2023 stability report; in 2022, around 69% of the global Islamic financial services sector will be Islamic banking, around 30% Sukuk (with Islamic funds), and around 1% Takaful. In addition, global Islamic financial services have experienced unprecedented growth in the last 15 years. As a matter of fact, as of 2022, the total assets of global Islamic financial services reached \$3.25 trillion and grew by 6.2% compared to the previous year (IFSB, 2023: 11). Since they constitute a large part of Islamic financial services, the concepts of Islamic banking and Sukuk are emphasized in this section.

Bibliometric analysis has gained great popularity in business studies in recent years, and it is observed that these studies are increasing day by day in the field of finance (Gelsomino, Mangiaracina, Perego, and Tumino (2016), Linnenluecke, Chen, Ling, and Zhu (2017), Xu, Chen, Jia, Brown, Gong, and Xu (2018), Baker, Kumar, and Pandey (2020), Bhatnagar and Sharma (2022)). The popularity of bibliometric analysis can be attributed to the development and accessibility of various bibliometric software and scientific databases and the interdisciplinary spread of bibliometric methodology. Therefore, it can be stated that the popularity of bibliometric analysis in the field of business is a reflection of its usefulness in processing a large amount of scientific data and producing a high research impact (Donthu, Kumar, Mukherjee, Pandey, and Lim, 2021: 285).

The purpose of the study, the analyses used in the study, and the information on the findings are given below. As a result of the bibliometric analyses conducted on the concept of Islamic finance within the scope of quantitative data and numerical measurements, it is aimed

to present the studies on the concept to the attention of researchers who plan to study similar subjects in the future.

It is seen that different bibliometric analysis tools are used in the literature. In the current study, analyses were conducted using the VOSviewer program, which is considered to be more functional. VOSviewer is thought to be a program that guides researchers who want to discover developments, relationships, and new concepts in the literature. In addition, it provides visualization, mapping, and multi-dimensional analysis opportunities, thus facilitating more detailed analysis of data sets. In this study, data was accessed from the Web of Science database. Using the Web of Science database for bibliometric analyses and similar analyses is an important factor for the reliability of the research. The Web of Science database, which has several advanced search indicators for advanced data analysis, also includes various control mechanisms. The database in question contains many qualified and reliable studies from different disciplines (Dirik et al., 2023: 173).

Regarding the conceptualizations put forward through previous studies on Islamic finance, 2431 journal articles, 845 book chapters, 169 editorials, 162 papers, 90 early view studies, 83 compilation articles, 59 book reviews, and 47 book-type works were reached in the literature between 1985-2024. When the distribution of 2946 works on Islamic finance according to their publication years was examined, it was seen that the highest concentration was in 2019 (296 works), 2020 (292 works), and 2017 (246 works); the names that produced the most works were Mirakhor Abbas, M. Kabir Hassan, and Mansor H. İbrahim. When the research areas were taken into consideration, works were presented in the fields of business finance (1657), economics (838), religion (528), business (360), and management (293). When the findings regarding the authors were examined, it was seen that the most cited author was M. Kabir Hassan with 1185 citations. When the publications were examined by country, it was determined that the ranking was Malaysia (1136), USA (344), and England (319); works were published primarily in English

(2892), Russian (18), and Turkish (14). It can be stated that this finding of the study contains parallel results to the studies conducted in Turkey (Gedikli and Erdoğan (2019), Karaoğlan (2020) and Akbaş et al. (2021)), which found that Malaysia was the country with the most publications in the field of Islamic finance.

It was determined that the most citations were made to International Islamic Univ Malaysia when the results of the citation analysis made to the institutions were examined with the current study. In the keyword analysis, it was seen that the word Islamic finance, which was in the center, was followed by the word Islamic banking. It was seen that this finding obtained from the study was similar to the studies of Gedikli and Erdoğan (2019), and Karaoğlan (2020).

It has been observed that the concept of Islamic finance has not previously been the subject of a similar bibliometric study. With the popularization and use of Islamic finance in the 1990s, there has been an increase in the number of studies on this concept in the literature. With the increasing importance of the concept of Islamic finance, the current study is expected to provide comprehensive information and guide researchers for future studies. The fact that this study only covers the studies in the WOS Core Collection and that other national and international databases, such as Scopus and TUBITAK Ulakbim, are not included is seen as a limitation of the study. It is recommended that this limitation be eliminated and comparative analyses be conducted in future studies.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Araştırmacıların her birinin mevcut araştırmaya katkı oranı aşağıda belirtildiği gibidir.

Yazar 1'in araştırmaya katkı oranı %50, yazar 2'nin araştırmaya katkı oranı %50'dir.

Yazar 1: Alan araştırması, verilerin analizi, araştırmanın tasarımı, modelin oluşturulması, literatür taraması, yazım.

Yazar 2: Alan araştırması, verilerin analizi, araştırmanın tasarımı, modelin oluşturulması, literatür taraması, yazım.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden herhangi bir bağlantı bulunmamaktadır. Araştırmada çıkar çatışması bulunmamaktadır.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZİNİ

Yapılan bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

HAKEM DEĞERLENDİRMESİ

Dış Bağımsız